

جدول ۱

نوع تسهیلات پرداخت شده	مقدار تخصیص (همت)
کل تسهیلات پرداخت شده به شرکت های دانش بنیان (تا انتهای ۱۴۰۱)	۱۷۷
ازدواج	۹۱
فرزندآوری	۱۹
کل تسهیلات بخش مسکن (ساخت، نهضت ملی، ودیعه، روستایی، شهری)	۸۲
قرض الحسنه اشتغال	۰.۵
قرض الحسنه بهزیستی و کمیته امداد	۱۶

جدول ۲

نام بانک	مجموع تسهیلات و تعهدات کلان پرداختی (میلیارد تومان)	نام بانک	مجموع تسهیلات و تعهدات کلان پرداختی (میلیارد تومان)
پاسارگاد	۳۵۳،۵۸۴	خاورمیانه	۴۲،۸۲۴
تجارت	۳۰۶،۸۷۲	ایران زمین	۲۸،۴۲۳
صنعت و معدن	۲۲۳،۹۰۵	مسکن	۲۸،۱۷۱
سپه	۱۸۰،۳۰۳	ملل	۲۶،۵۶۹
اقتصاد نوین	۱۴۹،۰۴۹	سامان	۲۴،۶۱۹
آینده	۱۱۸،۹۴۸	کارآفرین	۲۴،۴۴۶
ملت	۱۰۶،۰۳۱	رفاه	۲۳،۵۰۰
صادرات	۹۴،۰۷۵	سرمایه	۲۱،۴۰۱
شهر	۸۴،۸۳۰	دی	۱۳،۷۹۵
پارسیان	۸۳،۹۵۰	سینا	۹،۵۷۳
توسعه صادرات	۵۶،۶۷۴	پست بانک	۴،۲۰۳
ملی	۵۶،۰۶۸	توسعه تعاون	۲،۹۵۷
کشاورزی	۵۴،۳۹۷	ایران ونزوتلا	۱،۲۴۴
گردشگری	۴۳،۶۷۹	مجموع	۲،۴۴۹،۳۹۴

جدول ۳

بانک	کل مانده تسهیلات ریالی از اشخاص غیر دولتی (میلیارد تومان)	کل مانده تسهیلات کلان (میلیارد تومان)	سهم تسهیلات کلان از کل تسهیلات
پاسارگاد	۳۰۳،۲۶۸	۳۹۷،۸۲۵	٪۹۸.۲
آینده	۱۳۴،۶۸۱	۱۲۹،۵۵۸	٪۹۶.۲
شهر	۹۶،۷۰۲	۸۸،۱۵۷	٪۹۱.۲
اقتصاد نوین	۱۴۶،۷۶۲	۱۳۰،۸۳۶	٪۸۹.۱
تجارت	۳۴۶،۰۵۶	۱۷۲،۷۴۸	٪۴۹.۹

بودجه ۱۴۰۲ شفاف شد، تسهیلات به کارکنان، مدیران و اعضای هیأت مدیره بانک ها و مؤسسات اعتباری است که برای نخستین بار در قانون بودجه به آن اشاره شده است. با تحلیل آمارهای منتشره از مقدار تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به نیروی انسانی خود، متوجه شکاف بسیار زیاد در دریافت تسهیلات میان کارکنان بانک ها و سایر آحاد جامعه می شویم. بنابراین آمار اعلامی بانک مرکزی در خرداد ماه ۱۴۰۲، ۳۰ بانک و مؤسسه اعتباری در کشور از کل شبکه بانکی (۳۶ بانک و مؤسسه) بیش از ۱۶۴ هزار میلیارد تومان تسهیلات پرداختی به کارکنان، مدیران و اعضای هیأت مدیره خود داشته اند.

اعطای ۱۶۴ هزار میلیارد تومان تسهیلات به کارمندان ۳۰ بانک در حالی انجام شده که متوسط مجموع وام های دریافتی نیمی از جامعه تقریباً صفر است و هیچ تسهیلاتی از بانک ها توسط این قشر دریافت نشده است. ریز مجموع وام های اعطای شده به پرسنل و تعداد پرسنل و همچنین نسبت کل وام های اعطایی به هر یک از نفرات کارکنان بانک ها در جدول ذیل مشخص است. لازم به ذکر است تمامی اطلاعات مربوط به تعداد پرسنل بانک ها از آخرین صورت مالی حسابرسی شده آنها استخراج شده است. (جدول ۴)

موضوعی که نباید در این خلال مغفول واقع شود، صرف تخصیص تسهیلات به کارکنان بانک ها لزوماً پدیده ای منفی نیست، چرا که مطابق با آیین نامه و دستورالعمل های بانک مرکزی است. اما از دو رویکرد در شرایط فعلی کشور این نوع تخصیص تسهیلات به کارکنان بانک ها و همچنین اعطای تسهیلات کلان به شرکت های مختلف و بعضاً تجاری و غیر تولیدی امری مذموم تلقی می شود که در ادامه عنوان می شوند.

نخست اینکه در شرایط حاضر، شبکه بانکی با محدودیت رشد ترازنامه مواجه است و تمامی بانک ها نهایتاً بیش از ۲.۵ درصد ماهیانه حق رشد طرف دارایی های ترازنامه خود را ندارند و این به معنی اجبار در انتخاب اولویت بندی مقاصد تسهیلات توسط بانک است. نظام اقتصادی و نظام بانکی

دریافت وام از این بانک ها بشدت محدود و بعضاً ناممکن می شود. این در حالی است که بانک ها مطابق قوانین پولی و بانکی کشور نباید تأمین کننده اعتبار برای عده ای محدود و خاص شوند و امتیازات آنها باید برای آحاد جامعه مشمول شود. اما اگر مشتریان دریافت کننده تسهیلات کلان را واکاوی کنیم، می بینیم که اصلی ترین مشتریان تسهیلات کلان، شرکت هایی هستند که به نحوی با بانک ارتباط سهامداری دارند. به تعبیری بانک در این شرکت ها سهامدار است و یا شرکت ها بخشی از سهام بانک یا سهامداران اصلی بانک را دارا هستند.

در لیست مشتریان عمده تسهیلات کلان، بزرگ ترین دریافت کننده تسهیلات در میان تمامی مشتریان بانک ها و مؤسسات اعتباری، شرکت معدنی میدکواست که بیش از ۱۰۵ هزار میلیارد تومان از بانک پاسارگاد تسهیلات و تعهدات اخذ کرده است. همچنین گروه توسعه بین الملل ایران مال که برخی پروژه های تجاری آنان مشهور است، حدود ۷۰ هزار میلیارد تومان تسهیلات و تعهدات از بانک آینده اخذ کرده است.

همچنین در میان ۱۰ مشتری بزرگ دریافت کننده تسهیلات کلان، شرکت های گمنام و بدون اطلاعات روشن (شرکت های کاغذی) وجود دارند که چگونگی دریافت این حجم از تسهیلات کلان را توسط آنها با ابهام جدی روبه رو می کند که بعضاً از بانک های خصوصی تسهیلات هزار میلیاردی متعددی دریافت کرده اند. متأسفانه با بررسی اعضای هیأت مدیره و سهامداران این شرکت ها، به ارتباط عمیق مالی و سهامداری این شرکت ها با برخی بانک های می بریم.

در کنار تمامی این تسهیلات و تعهدات کلان اعطایی بانک ها و مؤسسات اعتباری غیر بانکی که با ارزیابی و تأیید بانک ها پرداخت می شوند اما بر مبنای هیچ یک از سیاست های صنعتی و توسعه ای کشور نیستند، تسهیلات متعدد غیر هدفمند دیگری نیز وجود دارند که توسط شبکه بانکی پرداخت می شوند. یکی دیگر از مجموعه تسهیلاتی که به واسطه قانون